

Ojczysty - dodaj do ulubionych / Ciekawostki językowe

SMALIĆ CHOLEWKI



il. Marcelina Jarnuszkiewicz

Poprawna forma zwrotu o znaczeniu 'zalecać się do kogoś' to właśnie SMALIĆ CHOLEWKI, a nie „smolić cholewki”. Czasownik używany w błędnej postaci tego frazeologizmu, czyli czasownik SMOLIĆ, ma znaczenie 'brudzić; zanieczyszczać sadzą, dziegciem, smarem', dawniej zaś oznaczał również 'powlekać smołą'. Znamy go z innego frazeologizmu: przyganiał kocioł garnkowi, a sam smoli, którego używamy, gdy ktoś zwraca uwagę innym, a przy tym sam popełnia podobne błędy. Dlaczego poprawnie tylko SMALIĆ CHOLEWKI? SMALIĆ ma podobne znaczenie jak SMOLIĆ, ale inny wydźwięk: SMALIĆ oznacza 'powlekać sadzą w jakimś celu; okadzać; opalać z wierzchu; przypiekać ogniem'. Zanim wprowadzono na rynek czernidło (zastąpione później pastą do butów), wysokie cholewki drogich i eleganckich butów z cholewami (używanych na wyjątkowe okazje, takie jak pójście do kościoła czy w gości) osmalano ogniem, żeby nabrały fasonu i porządniej wyglądały. Kiedy więc przychodziła pora, by wybrać się do panny i zadać szyku, tak by zwróciła uwagę na fatyganta, wyciągano wysokie buty ze skrzyni, smalono ich cholewki, glansowano szmatką, kawaler wciągał je na nogi, na grzbiet wdziewał czystą koszulę i uderzał w konkury. A że z czyichś zalotów zawsze i wszędzie robiono sobie żarty, zmieniono neutralne SMALIĆ CHOLEWKI na prześmiewcze „smolić cholewki” i taką postać tego zwrotu również znajdziemy w starych źródłach.